

Nærri veruleikanum, takk!

Bløðini eiga at minka um klassiska tíðinda-journalistikkinn og heldur fara út í samfelagið og telgja burturúr tí, sum fyri er

ÓLAVUR W. HØGNESEN

Í eini trý, fyra ár arbeiddi eg á Sosialinum. At arbeiða á einum blað er strævið og mangan ótakssamt. T.d. varð tað tikið sum givið, at eg var javnaðarmaður, og tað hóast eg ongantíð havi verið tað, tiansheldur limur í flokkinum. "Ert tú blivin tjóðveldismaður?" var logiski spurningurin, tá ið eg tók 14. September uppá meg, meðan Finnogi Ísakson var í Tinganesi ... Og tað verður tikið sum givið, at politiska støða tín er avgerandi fyri, hvussu tú arbeiðir sum journalistur.

Eina ferð skrivaði eg eina grein, sum endaði ovast á forsiðuni við stórum breiddum: "ARABO MÁTTI BAKKA!" Tað stutta av tí langa var, at Arabo sum landsstýrismaður av sínum eintingum hevði slakað uppá nýkur krav, sum Heilsufrøðiliga Starvstovan hevði sett Kristiani á Neystað í sambandi við leigu av tí tá nýliga stongda Víkavirkinum.

Sjálvandi skrivir eitt blað um slíkt fyrirsitingarlígt og politiskt ólevnað. Men tað merkiliga var, at telefonin fór at kima, og fólk, sum eg kendi og sum eg ikki kendi, takkaðu og søgdu, at 'so-leiðis skuldi tað vera' og at 'tá Sosialurin skrivaði slíkt um Arabo, so mundi tað vera eftirfarandi (hvør skal siga: Stóð hon í Dagblaðinum, so kundi tað kanska vera nakad um tað, men eitt sindur skuldi so dragast frá). Sama var úti á vegnum, har kend og ókend lyftu hattin av fyri hesi góðu grein ...

Hvat skulu bløðini?

Upplyingarnar av Arabosøguni fekk meg at hugsa um tað, eg hevði skrivað áðrenn hesa greinina. Upplysingarnar vóru væl og virðiliga eftirkannaðar, men tað royndi eg altíð. Men hendan greinin fekk reaktiónir, hinar at kalla óngar! Hvat mundu fólk halda um tær? Høvdu tær einki uppá seg yvirhøvir ella roknaðu fólk tær kanska bara vera

sosialdemokratiskt oyragass ...?

Í hesum døgum fyllir Sosialurin 70 ár. Hesi árin er blaðið nógv broytt, og hugsanar um, hvat skal standa í blaðnum og hvussu blaðið skal siggja út hava óivað verið skiftandi hesi árin.

Hvørjar uppgávur ella funktiónir hevur eitt blað í samfelagnum? Tað ber ikki til at geva eitt svar uppá hendan spurning.

Fyri tað fyrsta, so hava uppgávurnar broytt seg við tíðini. Tá ið Føroya Sosialdemokratir kom út fyri 70 árum síðani, tá var høvuðsuppgávan at bera sosialdemokratiska boðskapin; í dag roynir blaðið at sannføra lesaran um, at tað avgjørt ikki er høvuðsuppgávan, men heldur at vera eitt óheft tíðindablað.

Í øðrum lagi fært tú ymisk svar frá ymiskum persónum og bløðum, um tú spyrst, hvørjar uppgávurnar eiga at vera. Sosialurin hevur óivað eitt svar og Oyggjatiðindi eitt annað.

Nakrar av teimum uppgávunum, sum bløð nú á døgum seta sær fyri og røkja í stórri og minni mun, eru hesar:

at kunna um, hvat gongur fyri seg í samfelagnum (tíðindi) at bera fram sjónarmið hjá relevantum persónum um hetta-og hitt í samfelagnum (orðaskifti) at granska hvat gongur fyri seg handan tjöld (eftirlit við politikkurum og fyrirsiting)

Og hvussu koma tey so frá tí? Min pástandur er, at føroysku bløðini skriva um ein veruleika, sum tey einki beinleiðis samband hava við; her havi eg Sosialin og Dimmu í huganum (eg komi til Oyggjatiðindi longur niðri, Dan).

Fjarvitan

Ert tú journalistur, so mást tú onkursvegna hava samband við veruleikan. Men ressursu-støðan og hugburðurin á bløðunum hevur verið sær, at sambandið við veruleikan verður røkt pr. telefon frá einum skriviborði.

Ja, akkurát! Tá ið eg fór av Sosialinum hvakk eg við: Eg hevði skrivað um ein veruleika, sum eg einki veruligt samband hevði við. Gerandisdagurin var dead

line-stress og so lúgvaður heim í song! Ikki tí, inn í millum vórðu vit mint á tað: Tá ið man hevði verið í einum familjufóðingardegi ella á kondittarinum, so upplivdi man knappliga okkurt, sum var vert at skriva um og sum var øðrvísi enn tað, vit vanligja skrivaðu um ...

Lat okkum taka tíðindapartin: Er okkurt á vási á arbeiðsmarknaðinum, so verður sligið uppá tráðin til Ingeborg, Oddfríð (tá), Óla ella Jákup; er okkurt á vási innan kommunupolitikk, so verður ringt til Jógvan K. Mørkøre ella onkra fasta keldu, sum tann einstaki journalisturin hevur á kommunupolitiska økinum. Og vilt tú vita, um nakad er hent í býnum um vikuskifti, so tekur tú eina telefonrundu til politistjóðnar kringlandið ongantíð betur um tað kann avmarkast til eina samtalu til sentralin í Havn). Og so úteftir ...

Nú er tað einki skeivt í hesum at hava eitt keldunet, sum tað eitur á journalistamáli, og í mongum førum kann tað verða forsvarligt journalistiskt at gera eina uppringing og so skriva ein tíðindastubba. Tað, sum er skeivt er hetta, at meginparturin verður skrivaður á hendan hátt.

Bløðleysur journalistikkur

Avleiðingin er fullkomuliga bløðleysur journalistikkur. Ein fakfelagsleiðari sær stöðuna sum eitt stríð millum tveir partar. A og B, við hvør sínum áhugamálmum, har hvør roynir at fáa sum mest uttan at systemið

skramblar saman; ringir tú til ein fakfelagsleiðara, so hevur journalisturin harvið valt ella latið viðkomandi velja perspektivið ella vinkulin. Fø. journalisturin sjálvur eitt legg, so fekk hann kanska eina heilt aðra søgu burturúr ...

Lat meg taka eitt evarska lítið dømi. Ein kona - eina sympatisksk kona - hevði fingið sær sakførara í einum máli, sum var henni nógv um at gera. Hon hevði ongantíð fyrri verið í rættinum. Málið kom fyri, og tá ið ein tími var farin, so avgjörði dómarin, at steðgur skuldi vera eina løtu. Í steðginum hittust teir báðir sakførararnir í gongini, fingur sær ein royk, fortaldu eina góða og flentu í kiki ... Hevði blaðmaðurin ringt til annan av sakføraranum, so hevði hann fingið at vita, hvussu rættarmálið spældi av, hvussu dømt varð og hví. Hevði journalisturin verið í rættinum, so hevði hann fingið søguna um eina konu, sum ongantíð áður hevði verið í rættinum, og sum var fortønará yvir, at hennara sakførari kundi standa og flenna saman við sakføraranum hjá mótpartinum, tí tað stoytti hennara rættarkenslu. Og tann greinin kundi ført til so mangt annað journalistiskt um tann mátan, rættarskipanin virkar uppá og tað hugmynd fólk hava av henni. Eg veit, eg veit! Sjálvandi verða slíkar søgur skrivaðar við millumbilum! Men altíð sum hjáveidi!

Reportasjur, takk!

Sjálvandi skulu vit hava

stutt tíðindi a la at tað nú aftur er uppsteðgað í samráðingunum millum arbeiðarafelagið og Statens Luftfartsvæsen. Tað, sum eg sakri, er reportasjan. Tann góða reportasjan. Har journalisturin fer út og skrivur um samfelagið sum hann upplivir tað, har hann kemur fram. Eitt skifti royndi Sosialurin at senda ein journalist og ein myndamann út á bygd eina ferð um vikuna. Tað var eitt framstíg, men ikki nógv víðgongt. Sjálvandi er tað ein spurningur um ressursir; men tað er so sanniliga eisini ein spurningur um prioritering og at tora. Tað rætta var, at sent ein blaðmann av húsnum við myndatøli mánamorgun við greidum beskeðum: Tú vág-ar tær ikki at visa teg aftur her í húsnum fyrr enn friggjadagin. Og nú á døgum er einki fyri at senda tilfar, um tú so ert í Sumba ella á Viðareidi.

Yvirflitsgreinir, takk!

Eitt eru 'dag um dag'-tíðindi um tað, sum er hent. Annað er, hvussu víður-skiftini áttu at veri í framtíðini. T.d. kann vera eitt upplop í harðskapi, og straks halda bløðini 'mikrofonini' og spyrja leikan og lerdan, hvussu tað man bera til og hvat skal gerast við tað. Sama er við ferðslu-happum og koyrifráleru t.d. Ella tak eitt øki, har Sosialurin er sterkur: Oljan. Tað seyrar ikki uppúr jørðini, uttan at vit fáa tað at vita (hetta er positivt meint), og í næstum verður ráðstevna um 'oljuvinnu og samfel-

ag', og óivað fer Jan at greiða okkum frá út í æsir, hvat kemur fram. Tað sum eg sakri er hetta: Hví hevur Sosialurin ikki fyri langari tíð síðani, fyri 2-4 árum síðani, sagt sum so: "Ein oljuvinna fer at hava við sær avgerandi broytingar fyri samfelagið, so tí gera vit eina opnu um, hvussu tað hevur spælt av í øðrum londum og fylgja so upp við sjónarmiðum um, hvat fólk halda er til ráða at taka". Tað kundi Jan gjørt sjálvur ella biði onkran frøðing, føroyskan ella útlendskan. Her er vert at geva gætur, at av teimum trimum klassisku fjølmiðlunum er eingin betur egnadur enn bløðini til hetta endamálið (í Dimmalætting í dag, hós-dag, hevur Kjartan Hoydal góða grein av hesum slagnum; á hesum grundarlag ber til hjá øllum fjølmiðlunum at fylgja upp á einum felags grundarlag).

Avleiðingarnar av, at slíkt ikki verður gjørt, eru minst trýggjar: Ein er hon, at politikkarnir og vinnuá hugamálini einsamøll gera av, hvat er frammí í orðaskiftinum; onnur er, at tað orðaskiftið sum er, verður so hissini og byggir á ófullfíggið grundarlag; triðja er, at tá ið so lótan at taka avgerðir er komin, so koma fjølmiðlarnir at leggja eitt trýst á politikkarnar, sum forðar fyri eini skilagóðari loysn (tá ið tann fyrsti stóri oljulekin verður ella tá ið fiskurin hvørur á einum ella øðrum grunni eftir einum degi orsakad av oljuvirksemi, tá trýsta fjølmiðlarnir landsstýrismann-

